

Izbaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIX. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1923, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 18. FEBRUARJA (FEB. 18), 1936 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 34

Mussolini hoče zmago v Afriki v prihodnjih treh mesecih

Abesinija mora biti podjarmljena do prihodnjega junija, se glasi diktatorjev ultimatum. Priprave za veliko ofenzivo v teku. Velika Britanija pričela popuščati in želi končanje konflikta v Afriki. Italijani pognali v beg abesinsko armado na severni fronti in zasedli velik kos abesinskega ozemlja

London, 17. febr. — Mussolini-jevi generali v Afriki se pripravljajo na novo ofenzivo, katere cilj je okupacija železnice, katere veže abesinsko prestolico s francoskim pristaniščem Džibuti. Ako bo ofenziva uspešna, bo Italija obnovila mirovna pogajanja. Tako se glase sem dospela poročila.

Mussolini je obvestil svoje generale, da on hoče odločilno zmago v Afriki pred nastopom decembrne dobe v juniju in da mora biti vojna končana v tem letu. Armada se mora posluževati vseh sredstev, tudi strupenih plinov, v ofenzivi, da podjarmi Abesinijo.

Te informacije je dobil London poleg drugih poročil iz Rima, ki govore, da maršal Pietro Badoglio, vrhovni poveljnik fazijske armade, konsolidira svoje pozicije na črti, ki se razteza od Abi Addija do reke Takaze. Italijani so prepričani, da bo ofenziva uspešna, ker so se prišli puntati glavarji abesinskih odov in ker je Velika Britanija pričela popuščati napram Italiji. Iz zanesljivih virov je prišla vest, da Anglija ne bo pritiskala v Zvezi, naj Liga narodov razglasi oljne sankcije proti fazijski državi.

Britska vlada je revidirala svoje stališče z ozirom na Mussolinijevo vojno v Afriki. Ona se naj hoče poravnava konflikta na neki mirovni načrti, ki sta ga pred nekaj tedni skovala v Parizu bivši francoski premier Laval in bivši angleški zunanji minister Hoare.

Ta načrt določa, da mora Italija dobiti dve tretjini Abesinije. To italijanskim poročilom ne vidi Anglija največjega problema v italijanski invaziji Abesinije, temveč v aktivnostih japonskih imperialistov v Aziji, ki bolj otežujejo angleške interese nego Mussolinijeva vojna v Afriki.

Z afriške fronte, 17. febr. — Italijanska armada je zasedla urbane abesinske pozicije ob govorju Amba Aradan na severni fronti in prisilila abesinsko armado 80.000 mož na umik. V ofenzivi, ki je trajala šest dni, so Italijani zasedli nov teritorij v obsegu 300 kvadratnih milj, na katerem se nahajajo štiri večja mesta in okrog 35 malih vasi. Abesinski armadi, ki se je morala umakniti, je poveljeval ras Mulugheta, abesinski vojni minister.

V ofenzivi je sodelovalo šest italijanskih divizij, okrog 65.000 mož. Izvajala je vroče bitke, toda zruže se niso ugotovljene. Italijani sodijo, da so v tej bitki izgubili 500 mož, okrog tisoč pa je bilo težko ranjenih. Abesinske zruže so bile mnogo večje — nad štiri tisoč ubitih in okrog 15.000 ranjenih.

Z okupacijo novega ozemlja se je italijanska fronta raztegnila od Adi Serghema na vzhodu do Adi Acheite na zapadu in do Enda Micela na jugozapadu. Velika dolina ob reki Gabat je sedaj odprta italijanski armadi.

Priprave za politično kampanjo v III.

Zborovanje socialistov, laboritov in liberalcev v aprilu

Chicago. — Prve dni prihodnjega aprila se bodo v Peoriji istočasno vršila tri važnejša zborovanja političnih manjšinskih skupin, ki so vse zainteresirane v organiziranju nove farmersko-delavske stranke. So to socialisti, čikaški laboritje in razne skupine liberalcev.

Socialistična stranka države Illinois in čikaška delavska stranka, katero so prošle jeseni ustanovile unije, sta že sklicali svoji zborovanji za 3., 4. in 5. aprila v Peoriji. Pričakuje se, da bo isto storil tudi odbor zveze za progresivno politično akcijo, ki je lansko poletje zborovala v Chicago.

Omenjene dneve bodo illinoiski socialisti imeli svojo državno konvencijo, ki bo začrtala kampanjske smernice in postavila kandidate. Pečala se bo tudi z vprašanjem glede ustanovitve državne farmersko-delavske stranke.

Slednje vprašanje bo na dnevnem redu tudi na konferencah ostalih dveh skupin. Na svojo konferenco bo čikaška delavska stranka skušala pritegniti čim več unijskih gibanj za neodvisno politično akcijo je sploh največ odvisno, če bo in kdaj bo prišlo do ustanovitve delavske stranke. V krogih čikaške delavske stranke prevladuje sentiment, da se naj ustanovi nova delavska ali farmersko-delavska stranka le tedaj, kadar bo v gibanju pripravljenih sodelovati dovolj krajevnih in centralnih unijskih. S tem se strinjajo tudi socialisti, ki kooperirajo s čikaško delavsko stranko.

Peorijska konferenca bo pokazala, kakšen bo odziv za neodvisno politično akcijo s strani organiziranega delavstva. Če že ne bo rezultirala v organiziranju farmersko-delavske stranke, bo vsekakor ustanovila državno zvezo za poznejše formiranje nove stranke. Sporna točka med pristajši nove politične orientacije je namreč Rooseveltova kandidatura, za katero je tudi v progresivnih unijskih krogih precej sentimenta.

Socialisti in drugi levičarski elementi bi v taki stranki, ki bi podpirala Roosevelta, seveda ne hoteli sodelovati. In brez teh elementov je v danih razmerah vsaka nova stranka nemogoča in bi bila brez prave orientacije. Peorijska zborovanja vseh teh skupin bodo najbrž prinesla le tešnejšo politično zvezo, ki naj bi ustanovila novo stranko prihodnje leto. V tem slučaju bodo socialisti v prihodnji kampanji nastopili samostojno.

Domače vesti

Rojak pogorel
Ely, Minn. — Pred nekaj dnevi je izbruhnil ogenj v stanovanju rojaka Franka Hrena in mu uničil zgornje sobe. Škoda znaša okrog tisoč dolarjev. Gasilci, ki so morali gasiti v silnem mrazu 30 stopinj pod ničlo, so le omejili požar, da ni vaa hiša zgorela.

Prisiljena poroka
Cleveland. — Frank Komidar je prejel žalostno vest, da je v Ljubljani umrl njegov brat, Jože Komidar, star 54 let in rojen v Nadlesku pri Ložu. Pokojnik je bil dolgo let v Clevelandu in sčasoma je imel gostilno v 62. ul. Bil je do zadnjega samec, toda, ko je bil že bolan in napol v nezavesti, so ga prisilili, da se je poročil v postelji tri dni pred smrtjo. O veljavnosti te poroke bo vsekakor imela sodnja v starem kraju zadnjo besedo. V Ameriki zapuška brata in sestro.

Se eden grob v starem kraju
Waukegan, Ill. — Anton Cajnar je prejel žalostno vest, da je v Pustem polju pri Račici v gornji Savinjski dolini umrla njegova mati Franciška Cajnar v starosti 78 let. V Waukeganu zapuška sina, v Milwaukeeju več sorodnikov in v starem kraju sina in hčer.

Francosko-ruski pakt straši Poljake

Velike diplomatske aktivnosti v Varšavi

Varšava, 17. febr. — Poročila iz Pariza, da bo francoska zbornica ratificirala francosko-sovjetski pakt vzajemne vojaške pomoči, so alarmirala poljsko vlado. Po izjavi visokega poljskega uradnika bo Poljska postala žrtev te francosko-sovjetske zveze. Njena politika, ki je stroga nevtiralnost med Nemčijo in Sovjetsko unijo, bo onemogočena, če bo francoska zbornica ratificirala pakt.

Moskva je že večkrat obdolžila Poljsko, da hoče s pomočjo Nemčije okupirati Ukrajino. Poljske proteste, v katerih je varšavska vlada naglašala, da je z obema, z Nemčijo in Rusijo, sklenila nenapadalne pogodbe, je Moskva dosledno ignorirala. V zadnjem protestu je Poljska obdolžila Maksima Litvinova, sovjetskega komisarja za zunanje zadeve, da snuje enotno fronto proti Nemčiji nji v škodo.

Poljska sedaj ne ve, kam bi se obrnila. Vprašanje je, ali naj se pridruži Franciji in Rusiji, ki sta skovali zvezo proti Berlinu, ali naj se postavi odločno na stran Nemčije.

Pretekli teden je Josef Lipski, poljski poslanik v Berlinu, obiskal zunanjega ministra Becka v Varšavi, toda časopisje ni smelo objaviti niti črke o tem obisku. Hans Frank, nemški justični minister, se je tudi ogledal v Varšavi in konferiral z Beckom, toda detajli razgovorov niso bili objavljeni.

Japonska zavrgla pogoje sovjetov

Tokio, 17. febr. — Napeti japonsko-sovjetski odnosi so se še bolj napeli, ko se je danes izvedelo, da je japonska vlada odklonila sovjetsko formulo za poravnave mandžursko-ruskih obmejnih sporov. Sovjetska vlada je predlagala v ta namen mešano komisijo, v kateri naj bodo tudi nevtralni opazovalci. Japonci pa ne marajo nevtralcev določiti nov datum za eksekucijo.

Kapitalist se spre-menil v zadrugarja

Filene se postavil na čelo nakupne zadruge

Boston. — Bogati bostonski trgovec Edward A. Filene in bela vrana med kapitalisti, se je postavil na čelo novi nakupni zadruzi pod imenom Consumers Distributing Corp. Poleg njega so v direktoriju James Warbase, predsednik Ameriške zadruge lige, H. Cowden, predsednik Konzumske zadruge zveze v Kansas Cityju, Mo., in M. Lincoln, tajnik Ohio Farm Bureau federacije.

Korporacija ima milijon kapitala. V teku desetih let jo bodo lahko prevzele zadruge trgovine, katerim bo služila. Kot pravi Filene, njen predsednik, bo vršila različne funkcije. Poleg tega, da bo služila kot centralna nakupna zadruga, bo zadrževala tudi ekspertno pomoč pri vodstvu trgovin in organizacij ter vodila gospodarske raziskave.

Iz Filenove izjave je razvidno, da bo ta organizacija skušala tudi razviti sistem zadržanih departmentnih trgovin širom dežele, kar bi po njegovem mnenju zelo pocenilo blago in vplivalo na stabiliziranje biznisa. Njemu gre že daj časa na živce potratnost kapitalističnega distribucijskega sistema.

„Če odpravimo velikansko potratnost tradicionalne trgovine, bi lahko prodajali blago po tako nizkih cenah, da bi se ogromno zvišala kupna sila slehernega odjemalca,“ pravi Filene.

Veliki boulderski jez dokončan v Nevadi

Boulder City, Nev. — Boulderski jez, največja ameriška zgradba za Panamskim prekopom, bo dokončan ta mesec in 1. marca ga federalna vlada vzame v svoje roke. Ogromni jez, ki je stal 52 milijonov dolarjev, je bil zgrajen dve leti prej kot se glasi pogodba. Graditi so ga začeli v aprilu 1931 in pogodba je določala, da mora biti zgrajen v sedmih letih. Jez je ustvaril umetno jezero, katero obsega čez 30 milijonov akerskih čevljev kapacitete in nabrana voda v tem jezeru iz reke Colorado bo lahko namakala dva milijona akrov svet. Obenem bo pa tamkaj vodna sila za proizvodnjo električnega toka, s katerim bo vlada lahko pokrila vse stroške zgradnje in obratovanja.

Caristi v Franciji morajo v francosko armado

Pariz, 17. febr. — V Franciji se nahaja že 19 let okrog 600.000 ruskih caristov, ki še danes niso vzeli francoskega državljanstva, ker še vedno upajo na obnovo ruske monarhije in na zmogoslavni povratek v Rusijo. Ali zdaj jih čaka bridko razočaranje. Francoska vlada namerava vse cariste vojaške starosti potisniti v francosko armado, če pa nočejo iti, morajo zapustiti Francijo. Ker bo nedvomno odobren vojaškoobvezni francosko-sovjetski pakt, bo cariste morda zadela ironična usoda, da se bodo morali boriti za obrambo ruske sovjetske republike!

Liga narodov se preselila v nov dom

Zeneva, 17. febr. — Liga narodov se danes seli v svoj novi glavni stan zunaj mesta Zeneva na obrežju Zenevskega jezera. Palačo, ki je stala 10 milijonov dolarjev, so gradili pet let. Novi stan iz belega kamna je ogromno poslopje, v katerem je 900 uradov in 1700 vrat. Centralna dvorana za zborovanja ima prostora za 300 delegatov, 300 tajnikov in drugih uradnikov ter galerijo za 700 reporterjev, gostov in poslušalcev.

KDO JE ZMA-GAL PRI ŠPAN-SKIH VOLITVAH?

Levičarji in desničarji si lastijo veliko zmago

DVA BLOKA V KON-FLIKTU

Madrid, 17. febr. — Natančen izid večerajšnjih volitev poslancev za novi španski parlament še ni znan in oba glavna bloka, desničarji in levičarji, si lastita zmago. To so bile prve splošne volitve v Španiji od leta 1933.

Desničarski blok, čigar vodja je katoliški fašist Jose Maria Gil Robles, je sprva poročal, da je bilo izvoljenih 250 poslancev tega bloka in opoziciji je ostalo 187 mandatov. Vseh poslancev v zbornici je 473.

Danes jutraj so pa voditelji levičarskega bloka naznanili veliko zmago svojih kandidatov v Kataloniji, Asturiji in v provincah južne Španije. Tudi v Madridu in drugod so levičarji prejeli toliko glasov, da jim ne manjka dosti do zmage; v mnogih distriktih sta si oba bloka tako blizu, da nima noben kandidat 40% glasov kolikor je potrebno za izvolitev po španskem volilnem zakonu.

Povsod, kjer kandidati niso prejeli določenega odstotka glasov, se bodo vršile ožje volitve 1. marca.

Največji poraz na volišču je doživel Alejandro Lerroux, bivši zunanji minister in vodja konservativnih liberalcev, čigar politični pristajši so bili zapleteni v znani igralški škandal.

V bloku desničarjev so združeni monarhisti, klerikalci in reakcionarni republikanci. Glavna zahteva tega bloka je, da katoliška cerkev dobi nazaj svoje stare privilegije, toda gospodarskega programa za rešitev nešteti in nujnih ekonomskih problemov nima. — V bloku levičarjev so pa združene vse socialistične in komunistične stranke, dalje sindikalisti in razni radikalno-liberalni elementi. Ta blok ima obširen in močen ekonomsko-socialni program, njegova glavna zahteva pa je ohranitev demokratične republike.

Šest oseb je bilo ubitih in nekoliko več ranjenih na volilni dan. Kljub temu so volitve potekle veliko bolj mirno kakor je bilo pričakovati zaradi silno razpaljenih strasti med pristajši obeh glavnih blokov.

Revizija delavskih zakonov v Mehiki

Predsednik Cardenas posreduje v sporih

Mexico City, 17. febr. — Predsednik Lazaro Cardenas bo priporočil kongresu, ki se danes snide na svojem zasedanju, revizijo delavskih zakonov, ki predvideje nove ugodnosti mehikemu delavstvu.

Cardenas bo priporočil kongresu sprejetje načrta, ki določa, da morajo delavci, ki delajo šest dni v tednu, prejemati plačo za sedem dni. Izgledi kažejo, da bo kongres odobril Cardenasov načrt.

Predsednik je osebno posegel v delavske spore, ki so izzvali nemire v raznih krajih dežele. Preteklo soboto se je mudil v Monterreyju, kjer je končal dve stavki v prilog delavcem. Sedaj namerava iti v El Mante, v državo Tamaulipas, kjer so delavci zapretili s stavko. V okoliščini El Manta so velike sladkorne plantaže, lastnina bivšega predsednika Callesa. Ta je odklonil zahteve, ki so mu jih predložili delavci, naka so zapretili s stavko.

V Tampicu, Vera Cruzu in nekaterih drugih mehikih pristaniščih mestih so zastavkali učitelji, ker so jim avtoritete odklonile izplačati zaostale plače. Protestni pohod učiteljev iz Toluca v mehiki kapitol je bil v zadnjem momentu preklcan, toda možnost stavke ni izključena.

Poročilo iz Jalape v državi Vera Cruz se glasi, da je bilo šest „belogardistov“ in dva vojaška ubitih in veliko število ranjenih v bitki v bližini Misantla. „Belogardisti“ tvorijo oboroženo armado, ki so jo ustanovili lastniki velikih plantaž. Ta je aktivna pri zatiranju „komunističnih“ grup med poljedelskimi delavci.

Demonstracije levičarjev v Parizu

300.000 oseb v uličnih pohodih

Pariz, 17. febr. — Okrog 300.000 socialistov, komunistov in drugih radikalcev „Ljudske fronte“ ali levice je večeraj demonstriralo na ulicah Pariza proti rojalistom, ki so pred nekaj dnevi napadli in ranili pred zbornično palačo socialističnega voditelja Leona Bluma. Posledica tega napada je bila, da je vlada vedela razpustiti monarhistično organizacijo „L'Action Francaise“ in druge slične organizacije.

Demonstracije so bile mirne, ker so policijske čete skrbely, da ni bilo rojalistov nikjer blizu. Levičarji, noseči rdeče zastave in hojevite napiske, so karakali v treh pohodih, nakar so se vršili trije shodi; 80.000 oseb je napolnilo Pantheon, čez 100.000 je bilo zbranih na trgu de la Bastille in 110.000 na trgu de la Nation.

BROPHY KRTAČI EKSEKUTIVO DEL. FEDERACIJE

Pravi, da je organiziranje neorganiziranih edino vprašanje

AKCIJO PRIMERJA Z DIKTATURO

Washington. — (UNS)—John Brophy, direktor Odbora za industrijsko organizacijo, katerega tvorijo predstavniki osemih mednarodnih unijskih, je vohemeno odgovoril eksekutivi Ameriške delavske federacije, ki je ukazala na svoji zadnji seji razpust tega odbora.

„Odbor za industrijsko organizacijo,“ pravi Brophy, „je naprosil eksekutivo Ameriške delavske federacije, da se oprime svoje odgovornosti in prične s organiziranjem delavcev v jeklarski, avtni in drugih industrijah z masno produkcijo.

Iz njene akcije v Miamiu pa je soditi, da ji je ljubše izdajati prepovedi, s katerimi udrha potistih, ki ji povedo, kaj je njena dolžnost.

„Mi zahtevamo in izvajamo demokratično pravico o javni diskuziji glede vprašanja, na kakšen način bi najprej mogli organizirati delavce v neunijskih industrijah. Toda zdaj stojimo pred ukazom eksekutive, ki bi spravi unijske člane v sličen položaj kakor se nahajajo državljani v diktatorskih državah, če bi ga bilo mogoče izvesti. Če se izven konvencij prepove vsaka diskuzija o fundamentalnih unijskih vprašanjih, se s tem napravi demokracija sterilna in protektira se reakcija in stupidnost eksekutive.

Kdor si domišlja, da je mogoče iti preko vprašanja, kako organizirati neorganizirane, z udrihanjem po članih tega odbora in jih prisiliti na molk, se zelo moti. Prav ta poskus najbolj pojasnjuje, zakaj je Ameriška delavska federacija napravila v zadnjih letih bogatih prilik za organiziranje tako malo napredka.

Eksekutiva seveda ne more enforsirati svojega dekreta, ker nima dovolj velike večine, da bi izključila tiste unije iz federacije, ki verujejo v industrijsko organizacijo. (Za izključitev je potrebna dvotretjinska večina glasov na konvenciji.)

Večina članstva unijske ADF ne bi glasovala, če bi imela priliko, samo za industrijske unije za industrije z masno produkcijo, marveč bi tudi obsodila nedemokratično akcijo eksekutive glede javne diskuzije. Taka akcija ograža demokratično edinstvenost med unijami in sploh izpodkopava ta fundamentalni princip strokovnega unionizma.

Vprašanja glede organiziranja neorganiziranih se eksekutiva ni dotaknila. Edina akcija, katero je do zdaj vzela s tem v zvezi, je v tem, da je obsodila tiste sile, ki se zanimajo za organiziranje,“ zaključuje Brophy svoj odgovor.

Caristi v Franciji morajo v francosko armado

Pariz, 17. febr. — V Franciji se nahaja že 19 let okrog 600.000 ruskih caristov, ki še danes niso vzeli francoskega državljanstva, ker še vedno upajo na obnovo ruske monarhije in na zmogoslavni povratek v Rusijo. Ali zdaj jih čaka bridko razočaranje. Francoska vlada namerava vse cariste vojaške starosti potisniti v francosko armado, če pa nočejo iti, morajo zapustiti Francijo. Ker bo nedvomno odobren vojaškoobvezni francosko-sovjetski pakt, bo cariste morda zadela ironična usoda, da se bodo morali boriti za obrambo ruske sovjetske republike!

Liga narodov se preselila v nov dom

Zeneva, 17. febr. — Liga narodov se danes seli v svoj novi glavni stan zunaj mesta Zeneva na obrežju Zenevskega jezera. Palačo, ki je stala 10 milijonov dolarjev, so gradili pet let. Novi stan iz belega kamna je ogromno poslopje, v katerem je 900 uradov in 1700 vrat. Centralna dvorana za zborovanja ima prostora za 300 delegatov, 300 tajnikov in drugih uradnikov ter galerijo za 700 reporterjev, gostov in poslušalcev.

Hauptmann je dobil novega advokata

Trenton, N. J. — Bruno R. Hauptmann je najel novega advokata Samuela S. Leibowitza iz New Yorka, znanega zagovornika scottshorskih zamorcev. Leibowitz je zadnje dni že dvakrat konferiral s Hauptmannom in razgovor celici, toda v javnost

Zoper nove zločine fašizma

Oklic Mednarodnega odbora za pomoč antifašističnim obsojencem in deportirancem v Parizu

Ljubljana, 28. jan.

Te dni prejemajo razne ustanove, zavodi in osebe pisma iz Pariza, v katerih se nahajajo v slovenščini in hrvaščini oklici Mednarodnega odbora za pomoč antifašističnim obsojencem in deportirancem. Oklici s tako vsebino se v Jugoslaviji ne smejo razširjati, zato jih ta odbor razpošilja iz Pariza kot tiskovino v zaprtih kuvertah, in zanimivo, jugoslovanska pošta teh pism ne pleni, marveč dostavlja na polnoценem. Oklic je tiskan na najmanjšem papirju in z zelo majhnimi črkami. Ker je oklic vsakakor zanimiv, ga objavljamo tudi mi. Glasi se:

Zoper nove zločine fašizma
Italijanski fašizem, ki je že obožoval in zaslužil vse italijansko ljudstvo, je odkrito sprovojal vojno, da bi podjarmil poledenje neodvisno ljudstvo. Afrike, da bi zatrl eno od najstarejših neodvisnih držav na svetu, s čimer drzno riskira, vžga smodnik Evrope ter izzvati novo svetovno klanje.

Da bi to vojno pripravil, je postal fašizem nov val terorja v vsej Italiji. Pred rimskim izrednim sodiščem se je vršilo v lanih prvih mesecih 1935. leta več procesov in je to sodišče izklo več obsojencev, katerim je bilo let ječe kot v vsem 1934. letu.

Tiste, ki se je zaradi "pogojev" amnestije izpustilo iz zaporov, se je skoraj vse poslalo za et let v "policijsko konfinacijo". Dvajsetletne mladeniče se je tni obsojilo vsakega na vsaj let ječe zato, ker so grešili nedokazani miselni zločin. Enako se je postopalo z ženskami-soprogami in materami.

Možje, ki so prebili po sedem let osem let zapora, so se po nekaj mesecih policijskega nadzora zopet aretirali — največkrat na podlagi enostavnega sumničenja — ter obsojili na večje kazni zato, ker da so pri njih našli kak letaček ali pa zaporo, ker so v popolnoma zakoniti bliki protestirali v samih fašističnih sindikatih zoper znižanje mezd in zoper zlostavljanja v delavnicah. Pri tem se ni prihranilo niti družinam. Matere, žene in otroci se smatrajo kot odgovorni za antifašistično mnenje svojih sinov, mož in očetov. Pokrbljeno je vse, da ne bi člani kakih družin dobili dela. Politiki obsojenci in njihove družine ne smejo prejemati denarne pomoči od svojih prijateljev in večkrat celo niti od svojih sodnikov. Kdorkoli da ali prejme pomoč, se strogo kaznuje in obsojdi.

Fašizem divja nad ženami in otroci svojih sovražnikov. Oni oče izstradati in uničiti moralno in telesno ne le svoje nasprotnike, marveč tudi vsakega, ki ima s temi njegovimi nasprotniki sorodniške ali prijateljske ve-

zi fašistične Italije, iz proklelih otokov Ponca in Ventotene, iz temnih ječ prihajajo protesti in sto sto antifašistov zoper nečloveško ravnanje, kateremu se podvrženi.

V Turinu, Milanu, Padovi in Benetkah so aretirale te dni fašistične oblasti na desetine odličnih intelektualcev. Aretirali so znanstvenike, časnike, vseučilišne profesorje, pa ne moremo zaradi kakšne revolucionarne ali antifašistične dejavnosti, marveč samo zato, ker ne želijo po fašistično. V Italiji ni prepovedana in zatirana le svobodna misel in pravem pomenu besede, marveč je prepovedano celo izraziti svoje misli v čisto privatnem krogu. Med aretiranci se nahajajo osebnosti, ki so njihova imena znana po vsem svetu: profesor Carara, Paola Lombroso, pisateljica Barbara Alighieri, sin senatorja Einaudija, humanist Augusto Monti, profesor filozofije Geymonat, profesor kemije Pavere, profesor Franco Antonicelli, Massimo Mila, Giulio Muggia, Piero Luzzati, Carlo Levi in še mnogo drugih, ki so poznani in čislani zaradi svojega znanja.

Razstreljanja v Tricase, aretacija nefašističnih pisateljev; divje in nezakonite obsodbe zoper 500 antifašističnih deportirancev na Ponci in Ventoteni; 1210 let ječe, katere je razdelilo rimsko izredno sodišče v samih štirih mesecih; sklep, ki gre za tem, da se da značaj permanentnosti temu sodišču, ki se je bilo ustanovilo in se drži v življenju v nasprotju s temeljnimi zakoni italijanske države in ki se mu je že leta 1932 podaljšalo obstoj na pet let — taka je bilanca v začetku novega reakcionarnega vala, ki je sad vojne položaja, v katerem se danes nahaja Italija.

Fašistična vojna zoper Abesinijo ne prinaša seboj le smrti in bede, ki sta posledici vseh vojn. Fašistična vojna, ki se je vsilila italijanskemu ljudstvu, seje smrt in pojačuje zatiranje v deželi še preden so se začele krvave bitke.

Slovaške narodne manjšine v Julijski krajini, grško ljudstvo na otokih Dodekanesa in domači prebivalci kolonij so pod grozo trdih vojaških zakonov in vojnih sodišč. Smrtne obsodbe nad "uporniki" voditelji so na dnevnem redu.

Mussolini se boji protesta kulturnega sveta. Zato je v decembru 1934 prepovedal Mednarodni preiskovalni komisiji, da bi preiskala in pregledala italijanske ječe in konfinacijske kraje, ter je tej komisiji onemogočil, da bi prišla v stik z družinami političnih obsojencev in konfinirancev. Zato tudi ni dovolil odvjetniku Rozelaarju, ki ga je poslal Mednarodna juridična asociacija, da bi na procesih v Neapolju branil antifašiste iz Ponca.

Naša dolžnost je, da zatožimo pred kulturnim svetom te zločine, ki so zločini zoper pravico in zoper človeštvo. Mi zatožimo to zločinsko stanje stvari, zoper katero se upirajo vsi ljudje, ki imajo srce, vsi, ki imajo čut časti, vsi nasprotniki zatiranja in vojne, ki poraja nove žrtve.

Zato smo se združili v Mednarodni odbor za pomoč antifašističnim obsojencem in deportirancem in vabimo vse politične in dobrodelne organizacije, vse stranke, kulturna društva, pošto, in v svobodo ljubeče intelektualce, vse, ki se strinjajo z nami glede potrebe, da bi se ščitile človeške in državljanske pravice, da pristopijo k temu našemu odboru. Vabimo takorekoč vse, ki si ne morejo predstaviti niti ne trpeti, da bi tisti, ki bi morali sami v prvi vrsti braniti sam fašistični zakon, ta zakon sami kršili zato, da smejo zatirati osebe, ki se ne morejo pokoriti mussolinijevski miselnosti in dejavnosti in zato, da onemogočajo življenje ženam in otrokom fašističnih nasprotnikov.

Zahtevamo zboljšanje jetniškega režima: pravico jesti dvakrat na dan, obsojencem naj se dovoli dobivati knjige in liste, naj se jim dovoli prejemati podporo s strani prijateljev in organizacij, naj se jim dovoli dopisovati z vsemi člani družine in s prijatelji. Zahtevamo: da se pri vsakem sodišču razveljavijo protizakonite obsodbe, ki so bile izrečene zoper 500 konfinirancev iz Ponca in Ventotene; zahtevamo, naj se ravna s konfiniranci vsaj tako kakor določa fašistični zakonik in torej, da se naj razveljavi določba, ki spreminja režim konfinacije v pravi

pravcati jetniški režim. Zahtevamo zboljšanje sedanega konfinacijskega režima, osvoboditev vseh, ki so bili aretirani kot nasprotniki afriške vojne, odpravo izrednega sodišča, brezpo- gojno osvoboditev velikih obsojencev in zlasti Umberta Terracini, Maura Scoccimarra, Aleksandra Pertini, Gina Luccetti in vseh antifašističnih obsojencev in konfinirancev.

Tako se glasi ta oklic, ki so ga podpisali: predsednik tega Mednarodnega odbora, znani francoski pisatelj J. R. Bloch, častni predsednik, pisatelj Romain Rolland in dalje znane osebnosti, ki so se pridružile odboru iz vrst književnikov in intelektualcev z vsega sveta.

Naslov tega odbora je: Comité international d'aide, 158, rue Lafayette, Paris X.

(Opomba uredništva: Oklic smo skoraj do vseh podrobnosti natanko prepisali. Razne napake — nekatere smo morali popraviti, da se razume smisel — so razumljive, ker je oklic tiskan pač v francoski tiskarni.)

IZ PRIMORJA

Nova nasilja nad našim ljudstvom

Gorica, januarja 1936. — Pretekli mesec so aretirali v Solkanu pri Gorici radi protifašističnega delovanja dva mladeniča in sicer Komavlija Riharda, trgovskega pomočnika v konzumnem društvu v Mirnu in Grosarja Vladka, mizarja, ter ju odpeljali v zapore. Po enomesečnem preiskovalnem zaporu sta bila obsojena na triletno konfinacijo. Pravi vzrok nam ni znan. Kaj se skriva za tem, da sta bila obsojena zaradi protifašističnega delovanja, pa tudi ne moremo presoditi, ker fašistične oblasti motivirajo s tem vse, česar ne morejo dokazati.

Število priseljenih Italijanov se vsako leto večja.

Reka, januarja 1936. — V reško pokrajino, kot tudi v Reko samo, se je v teku let priselilo veliko število Italijanov iz notranjih pokrajin države. Zavezali so vsa boljša mesta in položaja, pa tudi delavskih družin je brez števila. Vsako poletje prihajajo novi priseljenici, ki so razna sezonska in javna dela ovtorjena, ko se pa sezona teh del zaključuje, ostajajo, kljub temu, da so brez dela in brez službe. Od raznih ustanov, zlasti pa od občinskih uprav dobivajo podpore tako, da se preživljajo tudi v času, ko so brezposelni. Naši brezposelni, katerih število se vsako leto večja zaradi priseljencev in drugih neugodnih okoliščin, pa ostajajo brez dela in brez podpor. Nobena ustanova in tudi občinske uprave se zanje ne zmenijo, pač pa jih pošiljajo v Abesinijo, kjer je baže "za vse dovolj dela in službe" ali pa jih z raznimi predbacivanji pošiljajo čez mejo v "sosednjo državo."

Številne obsodbe radi dezerterskega

Trst, januarja 1936. — Številno onih, ki so se izognili mobilizaciji v Italiji, je precejšnje. Tu di iz naših vasi jih je mnogo prešlo mejo. Da pa ne bi ostali nezakazovani in da bi prizadeli našim ljudem čim večjo gospodarsko škodo, so pričele oblasti obsojati vse one, ki so zbežali, oziroma njih domače, na naravnost ogromne denarne kazni in na ječo. Tako vidimo po naših vaseh na vratih nabite obsodbe, s

katerimi v prvi vrsti pozivajo dezertirje, da se vrnejo domov, na drugi strani jim obljubljajo omejene kazni. Tako sta v Senožečah obsojena brata Anton in France Jurca, prvi na 25.000, drugi na šest mesecev zapora. Omeniti moramo, da sta oba prekoračila mejo že pred štirimi leti. Kmetija je tako ostala brez pravih gospodarjev in edini oče, ki je že v letih ter baš sedaj nevarno bolan, ne more voditi gospodarstva. Kakor se vidi gra- bežljivo čakajo, da bodo zasedli Italijani zopet eno naše posestvo.

Vojaki pošiljajo denar, ker ga ne morejo nikjer zapraviti

Trst, januarja 1936. — Stevilni so slučaji, ko so vojaki iz Afrike poslali svoj skromni zaslužek domov. Zlasti oni, ki so v prvih linijah in ki ne morejo niti tistih par lir, ki jih tedensko dobe, zapraviti. Zavedajo se namreč, da so njih starši v velikih potrebah in poleg tega tudi, da jih sami ob najmanjši bitki ne bodo mogli več nikoli uporabiti.

Mladenč je postavil pred konfinacijsko sodišče

Trst, januarja 1936. — V Senožečah je bil aretiran in odpeljan v tržaške zapore neki Ješ, rojen 1903, ker se je drnil daleč v gozdu ziniti nekaj proti veliki fašistični osvobodilni vojni. Imenovan je namreč v gozdu v družbi z nekim italijanskim priseljencem, katerega oče se je prostovoljno javil za javna dela v Afriko, žgal oglje. Tu je v razgovoru med drugim tudi rekel, kaj je treba njegovemu očetu iti iskati v Afriko v teh časih. Priseljeni Italijan ga je ovadil in bil je zprti. Na intervencijo nekaterih iz županstva je bil izpuščen, ker je slabega zdravja. Čez nekaj časa so ga prišli iskati s kamionom iz Trsta in so ga odpeljali v Trst, odkoder ga ni več nazaj. Skoro gotovo bo tudi on postavljen pred konfinacijsko komisijo, kakor se v zadnjem času zelo prakticira, da se s tem izogne dolgem procesu in velikim stroškom.

Kmečki fant s Krana obsojen na pet let konfinacije

Trst, januarja 1936. — Nezadovoljstvo našega ljudstva proti fašizmu dobiva izraza že v najzakotnejših vaseh. O tem pričajo številne žrtve naših kmečkih fantov, ki so se na kakršenkoli način pregrešili in s tem dali duška v imenu vseh proti nasilnemu režimu. Poročali smo že, da je bil pred kratkim aretirani v majhni vasi Gorice med Vremško dolino in Divačo neki mladenič s hiše pri Biševih. Omenjeni je bil klican na nabor in bi moral kmalu oditi z doma. Pri tem pa je dal duška nezadovoljstvu in se izrazil nekaj proti režimu in bil po ovadbi odpeljan v tržaške zapore. Kakor smo izvedeli je bil pred kratkim obsojen na petletno konfinacijo.

Lahko tebi, ker boš ostal, mi pa bomo morali iti ...

Reka, januarja 1936. — Poraz, ki jih je doživela zadnje čase Italija v Afriki porazno vplivajo na Italijane, zlasti na priseljence v naših krajih. Ne samo, da molčijo o prej toliko prokovanjih zmagah, ampak tudi tožijo nad zgubami in porazi. Zlasti pa se boje enega, in sicer tega, da bodo morali oditi iz naših krajev. Tako se je že večkrat slišalo tarnanje italijanskih inteligentov napram našim, češ, vi boste ostali, mi pa bomo morali oditi.

Kako buržuji rešujejo bedo

Englewood, N. J. — Ker "bolj si" krogi v tem mestu niso mogli gledati, da bi brezposelni pobirali odpadke na mestnem smetišču, so napravili pritisk na mestno vlado, da zgradi napravo za uničevanje odpadkov s sežiganjem. Po njih mnenju je pobiranje odpadkov preveč poniževalno. Rečem še tega ne privoščijo.

Senat sprejel novi farmerski zakon

Washington, D. C. — Senatna zbornica je zadnjo soboto sprejela s 56 glasovi proti 20 novi farmerski zakon, ki ima nadomestiti onega, katerega je zadnji mesec razveljavilo vrhovno sodišče. Njiza zbornica ga najbrže sprejme še ta teden.

Kongresnik za- grozil Coughlinu

Pozval ga je v Washington, kjer ga vrže po stopnicah

Washington, D. C., 17. febr. — Kongresnik John J. O'Connor, demokrat iz New Yorka in predsednik poslovnega odseka nižje zbornice, je sinoči poslal znanemu "fathru" Coughlinu v Detroitu brzojavko, ki se je glasila:

"Pridite v Washington in jamčim vam, da Vas vržem po stopnicah kapitola tako daleč, da boste zleteli do Bele hiše s svojo duhovniško obleko in z vsem srebrom v žepu, ki ste ga pripelkurali v Wall streetu, vred".

Ta jezna brzojavka je bila posledica Coughlinove popoldanske pridige v radiu, v kateri je obdolžil O'Connora, da je teroriziral kongresnike, ki so podpisali petico za takojšnje glasovanje glede Frazier-Lemkejevega zakona za refinanciranje farmerskih hipotek z izdajanjem novega denarja v vsoti tri milijarde dolarjev. Coughlin je hud pristal inflacije in v svojem govoru je zahteval, da se predsednik Roosevelt odprto potegne za omenjeni zakon ali pa sprejme odgovornost za smrtno obsodbo zbor-

Skupina mehiških kmetov s svojimi otroci.

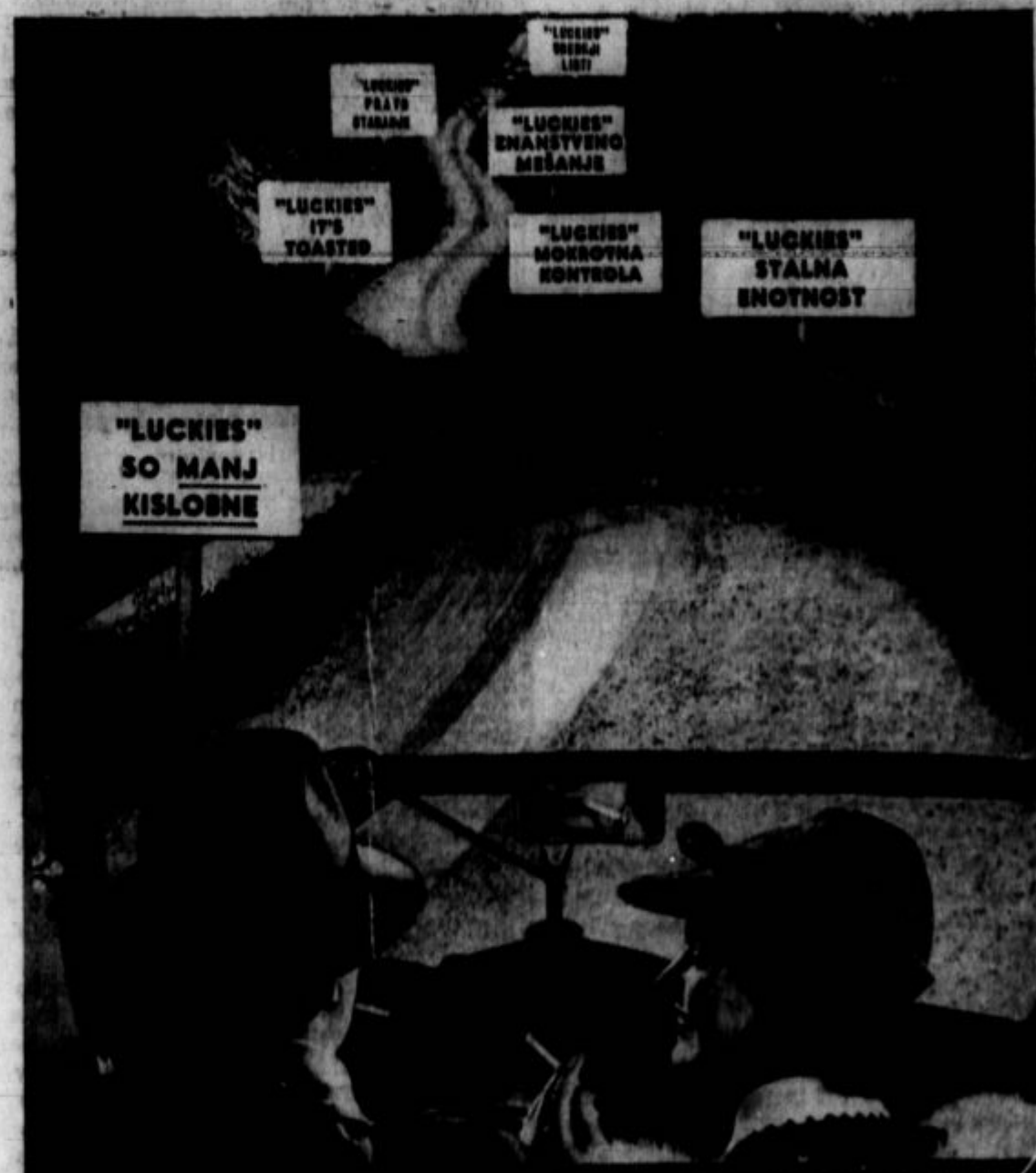
Ze drugi oče, odkar ima 90 let

New Bern, N. C. — George Hughes, bivši vojak iz civilne vojne, je bil pred tremi leti star 93 let, ko se je oženil z 28-letnim dekletom. Leto kasneje je bil oče, zdaj je star 96 let in njegova žena je spet nosna. Drugega otroka pričakuje v maju. Razume se, da so o poznem očetovstvu tega starca različna mnenja.

Dva avta zmečkana na križiščih; pet mrtvih

Chicago. — V nedeljo sta bili dve nesreči na križiščih električne železnice, ki veže Chicago z Elginom in Aurora. V obeh slučajih je avto zdrsil po ledu na tir v momentu, ko je vlak pridrvel. Pet oseb je bilo ubitih in dve težko ranjeni. Prva nesreča je bila v Oak Parku in druga v Wheatonu.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

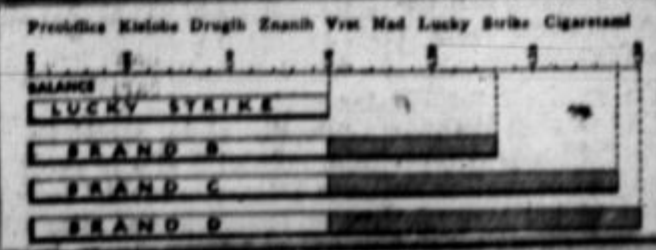
Greste v mesto z Luckies
LAHKEGA KAJENJA
bogatega, zrelega dela tobaka

Tekom let so bili storjeni gotovi napredki v izbiri in ravnanju cigaretnega tobaka za Lucky Strike Cigarette. Te vključujejo uvodne analize tobaka izbranega; uporaba srednjih listov; ravnanja tobaka pri višji gorakosti ("Toasting"); vpoitevjanje kislobno -

alkalijskega razmerja, s temu sledelim končnim izboljšanjem okusa; in kontrolirana enotnost v zavrnem izdelku. Vse to skupaj proizvede boljše cigareto - moderno cigareto, cigareto napravljenno iz bogatega, zrelega dela tobaka - Lahko Kajo.

Luckies so manj kislobne

Zadnje kemične preizkušnje kažejo, da imajo druge znane vrste preobilico kislobne nad Lucky Strike od 53% do 100%.

* Izdeli Potrjeni Od Woodruff's Kemikalnih Laboratorijev In Preizkušalnih Skupin.

lahka kaja
BOGAT, ZREL DEL TOBAKA
"IT'S TOASTED"

Jim Jordan (levo), katerega je Klub lažnjivcev proglasil za največjega lažnika. Poleg njega je O. C. Hallet, predsednik kluba.

Dolina meseca

ROMAN

Spiral JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

"In to je prvo za tem, da ohraniš svoje telo sveže, snažno in lepo. Tvoj dom mora biti takisto svež, snažen in lep."

"Ali najeta hiša to ne more biti, Saxon. Tak dom mora biti tvoja last. Hišni lastniki ne gradijo takih hiš. A vendar, nekaj je bilo očitno: ta hiša ni bila draga. Cena ni tisto, za kar gre, ampak način, kako je zgrajena. Les je bil navadni les, ki ga lahko kupiš na vsakem skladišču. Vidiš, najina hiša na Pine Street je bila iz enakega lesa. Toda način, kako je bila zgrajena, je bil drugačen. Ne morem ti razložiti, a saj menda vidiš kaj mi je na umu."

Saxon, zamaknjena v sliko lične hišice, ki sta jo bila pravkar zapustila, je z odsotnim duhom ponovila: "To je tisto — način."

Drugo jutro sta zgodaj vstala in jela po sanjoseških predmestjih iskati ceste v San Juan in Monterey. Saxon je še huje šepala nego prejšnji dan. Žulj na peti se ji je bil predrl in zdaj se je hotela vsa odreti. Billy se je spomnil očetovih nauk o negovanju nog; ustavil se je pri nekem mesarju ter kupil za pet centov ovčjega loja.

"To je prava reč," je rekel Saxon. "Obutev mora biti snana in noge dobro namazane. Kakor hitro prideva iz mesta, ti napraviva obliž. Sicer pa mislim, da bi rajši nekaj dni počasi hodila. Če bi mogel dobiti kako manjše delo, da bi lahko nekaj dni počivala, bi bilo za naju kakor nalašč. Pazil bom na priliko."

Tik pred mestom je pustil Saxon na cesti in krenil sam po dolgi vozi poti proti nečemu, kar je bilo podobno velikim farmi. Vrnili se je z žarečim obrazom.

"Vse v redu!" je zaklical, ko se je približal. "Samo tja dol se pojdeva, k tisti gruč dreves ob potoku, pa se utaboriva. Jutri začnem delati, za dva dolarja na dan ob svoji hrani. Če bi me hranil on, bi bilo dolar in pol. Rekel sem mu, da mi je tako ljubše, ker imam svoje reči s seboj. Vreme je lepo, zato lahko ostanem nekaj dni, dokler se tvoja noga ne popravi. Pojdiva. Utaborila se bova spodobno, po vseh pravilih."

"Kako si dobil delo?" je vprašala Saxon, ko sta se ozirala po pripravnem kraju za taborišče.

"Počakaj, da vse urediva, pa ti povem, kako je bilo. Tako gladko je šlo, kakor v sanjah." Se le ko je bila postelj pogrnjena in zakurjen ogenj, ob katerem je vrel lonc fižola, je Billy vrgel poslednje naročje drv na tla in prišel.

"Pred vsem: Benson ni staroverski bedak. Če ga pogledaš, ne bi verjela, da je farmar. Napreden je, oster kakor žebelj, govori in dela pa kakor prvi poslovni človek. To sem takoj spoznal, kakor hitro sem pogledal kmetijo — še preden sem videl njega samega. Petnajst sekund ni trajalo pa sva bila zmenjena."

"Ali znate orati?" pravi.

"Seveda znam," rečem jaz.

"V konjskem hlevu sem se izlegel!" pravim.

"In prav tedaj — ali se spominjaš tistega štirivprežnega voza, ki je tik za menoj pripehljal stroje? — prav tedaj je prišel."

"Kako pa s štirimi?" vpraša on, kakor po naključju.

"Prava reč. Vodim jih, naj bodo vpreženi v plug, v seljanico ali v vrtljak."

"Tedad skočite na voz in primite za vajeti," reče naglo in ostro, ne da bi le trenutke izgubil. "Poglejte onle skedenj. Zapeljite okoli njega na desno in spet nazaj, da bomo lahko skladali."

"In povem ti, to kar je zahteval od mene, je bila prebita fina vožnja. Po kolovozih sem videl, da so vsi vozovi zavijali na levo okoli skednja. Za to, kar je on hotel, je bilo pre-

tesno, da bi mu bilo lahko ustreči — dvojni zavitek, kakor črka S, med vogalom konjske ograde in vogalom hleva. In da bi se tisti bore prostor, ki sem ga imel, še bolj krčil, je bilo pred hlevom na kupe sveže izkidanega gnoja, ki še ni bil pospravljen. A jaz, kakopak, se nisem zmenil za take malenkosti. Voznik mi je dal vajeti in videl sem ga, kako se je rezal, misleč, da bo polom. Prepričan sem, da on tega ne bi bil zmogel. Jaz pa požene, kakor da ni nič, in šli smo, ko niti konj nisem poznal — oh, da si me videla, kako sem krenil s sprednjima dvema — naravnost proti tistem gnoj, tako da se je eden podrgnil ob steno hleva, povodnik je pa za pilih šest palcev minil vogeln kol pri ogradi. To je bila edina možnost, a konji so bili res imenitni. Storiš so, kar sem hotel, in ustavil sem jih natanko na predpisnem mestu.

"Dobro," pravi Benson. "To ste lepo naredili."

"Eh, kaj bi," rečem jaz kar moči ravnodušno. "Dajte mi kaj takega, da bo res težko."

Nasmehne se, vedoč kaj mislim.

"Lepo ste napravili," reče. "Drugače sem zelo natančen z vsakim, ki mu dan konje v roke. A vas je škoda na čisto. Najbrže ste vrli človek, ki je zašel v stisko. To pa ne brani, da ne bi orali z mojimi konji; jutri zjutraj lahko začnete."

"To kaže, da vendar ni čisto pameten. Saj mu nisem bil pokazal, da znam orati."

Ko je Saxon podala fižol, Billy pa kavo, je za trenutke obstala in se ozrla po kosilu, ki je bilo razloženo na odejeh: škata s sladkorjem, kondenzirano mleko v pločevinasti pušici, tenko zrezano nasoljeno meso, solata z narezanimi paradižniki, sveži beli kruh, kadeči se fižol na krožnikih in skodelici s kavo.

"Kakšna razlika v primeri s sinočnjo večerjo!" je vzkliknila Saxon in plosnila z rokami. "Tako je kakor prigoda v knji knjigi. Oh, tisti deček, ki sem šla z njim ribe loviti! Spomni se lepe mize in lepe hiše, v kateri sva bila sinoči, in pogled tole. O, tisoč let bi bila lahko živela v Oaklandu in ne bi bila nikoli srečala ženske, kakršna je gospa Mortimerjeva, niti se nama ne bi bilo sanjalo, da je kje na svetu taka hiša kakor njena. In pomisli, Billy, vse to, ko sva komaj začela!"

Billy je delal tri dni. Čeprav je trdil, da se izvrstno počuti, je vendar odkrito priznaval, da je oranje težje, nego je mislil. Tiho zadovoljenje je navdajalo Saxon, ko je slišala, da mu to delo prija.

"Nikoli nisem mislil, da mi bo oranje Bog ve kako ugajalo," je menil. "Pa je lepo. In tudi za mislice na nogah je dobro. Pri vožnji se ne vežbajo dovolj. Če bi še kdaj treniral za boks, pri moji veri da bi si privoščil nekoliko oranja. In veš, zemlja ima tak neznansko dober duh, ko jo spet in spet obračša in obračša. Kar jedel bi jo, tako diši. In tako gre kar naprej, ves božji dan jo obračša, to svežo, mastno, dobro zemljo. In konji so dečki! Oni znajo svojo reč, da je človek bolje ne zna. Kar je res, je res, Benson nima niti ene slabe kljuse na svoji farmi."

Ko je Billy zadnji dan delal, se je nebo zablajilo, zrak je postal vlažen, močan veter je zapihal z jugovzhoda in vse je kazalo, da se bliža prvi zimski dež. Billy se je zvečer vrnil z majhnim zvikom stare jadrovine, ki so mu jo bili posodili, in napravil nad posteljo nekakšno ogrado, kamor je bil pritril, da bi ju varovala dežja. Nekajkrat je tudi potožil zaradi mezinca na svoji levi. Rekel je Saxon, da mu je že ves dan nagajal, in res je bil občutljiv kakor ulje — najbrže je ticala v njem kaka iver, a kje, tega ni mogel določiti.

(Dolje prihodnje.)

Janko J. Srimšek:

JURIBENKO

"Zrite ga, jaz ga ne bom!"

Juribenko je porinil krožnik, vilice in nož izpred sebe, grod pljunil pod mizo in si iz zelenke natočil črnega vina.

"Za božjo voljo, mož! Človek! Kaj praviš?"

"Nič drugega ne kakor to, da ga ne bom žrl. Zrite in poižite ga sami!" Vzel je s police na oknu pipo, strkal iz nje pepel in več, zdaj pa, ko mu je pred čeljustmi, viha nos in se kuja. Ej, take volje sem, da bi vse skupaj stresla in zila v pomjinek."

"Zij! Stres! Ne branim ti! Jaz ne!"

"Pustite očeta, mati! Če nočejo, nočejo! S silo in zgrda ne boste ničesar opravili," je rekla snaha Tončka in pod mizo s kolonom zadela moža v koleno. "Nekaj jim ni prav!"

"Seveda jim ni," je potrdil Janez, sin, in se nasmejal pod črnimi brki. "Ampak nič se ne žalostite in ne jezite, oče! Taka reč se lahko vsakemu nameri!"

"Kaj se lahko nameri? Kakšna reč?" je planil Juribenko.

"I no! Tako! Z zajcem!"

"Hudič!" je zarohnel stari, nališil si v drugič, izpil na dušek in

"Mir mi daj!"

Gospodinja Kata, z zvrhano skledo rumenih, z mastjo in krušnimi drobtinami oblitih cmokov v rokah, je obupno pogledala sina Janeza in snaho Tončko. "Ne vem, kaj bi rekla in dejala takl prismođi. Takemu staremu, čemernemu vragu, Bog mi greh odpusti na Novo leto! Celo jesen in pol zime je pripovedoval in jezik brusil, kako se vesel zajca, kako ga bo sam k obroku pojedel polovico in več, zdaj pa, ko mu je pred čeljustmi, viha nos in se kuja. Ej, take volje sem, da bi vse skupaj stresla in zila v pomjinek."

"Zij! Stres! Ne branim ti! Jaz ne!"

"Pustite očeta, mati! Če nočejo, nočejo! S silo in zgrda ne boste ničesar opravili," je rekla snaha Tončka in pod mizo s kolonom zadela moža v koleno. "Nekaj jim ni prav!"

"Seveda jim ni," je potrdil Janez, sin, in se nasmejal pod črnimi brki. "Ampak nič se ne žalostite in ne jezite, oče! Taka reč se lahko vsakemu nameri!"

"Kaj se lahko nameri? Kakšna reč?" je planil Juribenko.

"I no! Tako! Z zajcem!"

"Hudič!" je zarohnel stari, nališil si v drugič, izpil na dušek in

se z neprizgano pipo odnesel iz izbe —

"Stoj! V imenu zakona in postave — stoj! Če ne —"

Vrtnikov Jožek je odrevenel v snegu in torba mu je zdrsnila iz premirnih rok.

"Stoj, pravim! Ne gani se! V imenu zakona — Če ne —"

"Saj stojim, oče Juribenko!"

"Kaj imaš v torbi?"

"Jezus Marija —"

"Kuš! Sem te, ha? Sem te ujel? Sem te zasačil, ti si tat tatinski in prežgani! Kaj je v torbi? Govori!"

"Oh sosed — Stric sosedov — Odpustite — Nikoli več ne bom!"

"Kaj je v torbi, vprašam! Čegav si?"

"Vrtnikov — Kaj me ne poznate? — Zajec je v torbi —"

"Ta-ako! Zajec! Sem si mislil, da veter loviš v torbo. Da žganec a tropinami prenašaš po Ledinah. Zajec, ha?" Juribenko se je raztegnil obraz v zadovoljno spako. "Si ga v zanko, kajne?"

"Ne, v zanko ne! Prepovedano je zanke nastavljal! Z gorjačo sem ga!"

"Kaj z gorjačo?"

"Aha! Južno je. V grmu je spal. Udralo se mu je. Ni mogel bežati. Z gorjačo sem ga treščil

po glavi! — Oh, nič hudega nisem mislil! — Odpustite mi, stric Juribenko! Nikar me ne naznanite! Novo leto bo pojutrišnjem, so rekli mati — zajca bi spekli!"

"Tako, tako! Torej mati so ti rekli! Je že prav! Vse je v redu kakor hiše na Bledu — Kar domov se poberi! Pri okrajnem glavarstvu se bomo spet videli! Vsi trije! Ti in mati in jaz!"

Juribenko je naložil Vrtnikovu kofuto, da se je fante opotekel tri sežnje daleč, pa zmašil dečkovo torbo in zajca v svoj nahrbtnik —

"Nate! Tu ga imate, ti Stefan, in vidva! In zdaj ga s kožo in dlako pojejte, kakor ste se davi hvalili!" Juribenko je vrgel zajca v Stefanovi gostilni na mizo, snel puško in jo postavil v kot. "Pa polič črnega prinesi, Stefan! — Ste se mi smejali in me zafrkavali vsi trije, ha?" — Stefanom sta sedela Stimečev Francina, tisti, ki ima lov v najemu, in njegov pajdaš Puhanov Jurina — "ko sem vam govoril, da bom na Novo leto jedel zajca! No, ali je to zajec ali ni?"

"Hm! Je! Je zajec, Juribenko! In zdaj bom pač moral vzeti besedo nazaj! Sem namreč ravnokar rekel, da si bom namesto tebe poiskal drugega lovskega čuvaja —"

"Kako? Namesto mene drugega?" je Juribenko belo pogledal Stimečeva.

"Aha! To pa zato, ker —"

"Francina nima fabrike za smodnik in šibre — Stira najstrelav si spal na pušeljce ločka v luži pod Kolaričevim mlinom — Za take rase pravi Francina, da ne bo trošil patron —"

"In na jerebice si baje streljal z rženo moko — Vsega vsaki babi ne verjamem, kar pripoveduje po vasi, veš —" je grizel Stefan, "ampak smo le pod kožo rdeči —"

"Samo ti boš zdajle plav in zelen, tako te ognem s puškinim kopitom," se je zadel Juribenko. "Mirujte, ljudje božji! Mirujte!" se je hahljal Francina.

"Čast in spoštovanje Juribenku! Nič si preglavic ne delaj! Zajca sem ti obljubil za Novo leto, da si ga prosto ustreliš v mojem lovišču. Ustrelil si ga, vidimo vsi! Zajec je tvoj!"

"Pa kje si ga, Juribenko, staknil? Kako si ga počil? Gotovo je bil še od božjih dni mačkast. Nastavljal se pred puško norcu — sem hotel reči lovec, kakršen s' ti —"

"Nikar me ne draži, ti jetika Puhanova! Ze zdavnaj mi ležiš v želodcu. Misliš, da sem gluhi in slep in ne vidim in ne vem, kako neprestano koplješ in riješ kakor krt pod menoj in me črniš pred Francino! Rečem ti, Jurina, pazi! Juribenkova roka daleč seže —"

"Mir, pravim še enkrat, fantje! Govori, Juribenko! Povej, kako je bilo!"

"In pij! Na! Ta le je zastoj. Juribenko. Zaradi zajca, veš! In še dobiš polič od Francine, kaj ne? Samo torbo razveži!"

Juribenko je izpraznil polič in ga trdo postavil na mizo. "Teško je brez psa, Francina. Lida mi je erknila. Razjokal bi se, tako hudo mi je za njo! Taka psiča!"

"Kaj erknila! Obstrelil si jo — Ustrelil, ko si arnjaka čakal — Ne laži, sleva!"

"Mrha si, Puhan, to ti povem! — Sploh pa s teboj ne govorim! — Na Ledinah sem ga, zajca, Francina! Tako lepo me je počakal, dokler ga nisem pošteno vzel na muho —"

"Da! Na Ledinah zajci navadno mavljajo in ajncajo, kadar Juribenko lovi —"

Juribenko je vzdignil desnico in jo spustil — Ampak je samo polček zagrabil, ki ga je bil Stefan napolnil, in ga izpil —

"Bog je dober in usmiljen, Juribenko," je dejal Stimečev, "in je tudi tebe pogledal za Novo leto z levim očesom in ti pečenko preskrbel. Pa kaj je? Zajček ali zajka?"

"Nisem mu pogledal pod rep. Povedati mi pa tudi ni utegnili. Prehitro sem ga pihnil."

"No, potem mu jaz pogledam," je rekel Puhan, porinil zajcu prst pod rep in mu iz zadnjice izvlekel v stiri gube zvit košček papirja. "Oho! kaj je to, Juribenko? Kdaj so zajci postali pismonoše?"

Puhan je razvil papir in glasno bral:

"Srečno in veselo novo leto Juribenku in vsem lovcem in lov-

skim čuvajem njegove baže želi — Francina, Puhan in Stefan!"

Pred Juribenka je treščilo devetindevdeset strel iz čistega in jasnega zimskega neba. Zele nobled je postal, usta so mu zazija kakor podna vrata, rdeči nos so mu je kakor puranov čampelj povesil čisto dol do brade in z rokami je zaveslal in zavihal kakor lopate v mlino za veter.

"V-r-r-a-ga!" je zagrmel Juribenko, pograbil polno litersko steklenico, stoječ pred Francino in Puhanom, pa njeno vsebino kakor v občestni jarek izlil v odprta usta. Potem se je zavrtel na peti, bruhal nekaj nerazumljivega in zbežal na ulico —

Skozi kuhinjska vrata se je v pivsko sobo pritihtopil Vrtnikov Jožek in se prekanjeno obrnil k Stimečevemu Francini:

"Stimečev gospod — Gospod Francina — prosim še dva dinarja mi boste dali — Še zdaj me ščemi in skeli lice od klofute, ki sem jo prestregel na Ledinah — Brez zamere, gospod Stimečev — Ste zadovoljni? Sem jo dobro speljal? — Še dva dinarja prosim —"

Gustav Strniša:

PLOHA

Slikar Jože leži v postelji in sanja o svoji novi sliki: sredi poljane vstaja prozorna vila, siplje cvetje pritlikavcem, ki plešejo po travi in se smeje sončnim žarkom.

Poleg slikarja na sosednji postelji počiva njegova žena Klara. K nji se stiska dojenček. Zbujena sta in mati otroka ljubeče stiska k sebi. Mahoma se obrne k možu:

— Očka, dobro jutro! Ali si dobro spal?

Jože ne odgovori, njegove sanje se živo nadaljujejo. Vila se sklanja, sončni žarki vtrepčejo, že se bajno, skoraj prosojno bitje nagne k njemu in mu nekaj zašepeta.

Slikar sam ne ve, kdaj je spaval v ozračje. Že je tik vile in se ji ljubeče laska.

— Vidiš ga! Namestu, da bi mi bil odgovoril kakor je spodobno in prav, se mi pa že smeje! Vsi dedci ste enaki! se repenči užaljena žena.

Slikar pa sanja, da vila zginja, pritlikavci se pogrežajo v tla, nebo počrni in že jame prijetno grmeti.

Žena ga opazuje in postaja vedno bolj nataknjena:

— Le hahlaj se ti, nepridiprav! Ali meniš, da ne vem, kakšen si? Za mene nimaš prijaznega pogleda, ne dobre besede! A v gostilni? Ko sem te opazovala, sem se kar čudila tvoji zgovorposti in duhovitosti. Pa napram tisti natakarci Fani? Hm, navadna točalka je, a ti si bil z njo pretirano prijazen kakor kak zaljubljenec. Sram te bodi!

Jožetu je v sanjah nekam tesno pri sru. Padati prične. Vedno globlje se pogreza in mahoma se zdrami v postelji. Toda on ni samo slikar, v zakonu mora biti tudi teaterski človek, da znaš nastopati kakor je treba!

Zato ne odpre takoj oči, kajti podzvestno sluti nevarnost in le napol dvigne veke, kakor bi še vedno spal in sanjal sanje pravičnega. Takoj opazi skozi lahno tenčico svojo ženo, ki ga jezna gleda, pripravljena za napad. Slikar spozna, koliko bije ura, potuhne se, spet sklopi oči, globoko zahrope in se obrne na hrbet.

— Dedec ti! Človek se muči že na vse jutro. Otroka moram dojeti, premišljevali in preudarjati moram, kako bom shajala z gospodinjstvom, ker je vedno manjši zaslužek, a ti ležiš tu kot klada in se ne brigaš za ves svet! Moj bog, kako sem nesrečna!

Umetnik pošklji z desnim očesom proti ženi, ga spet urno zapre ter dvigne kakor v sanjah počasi rjuho pred oči, da laže opazuje nemoteno svojo boljso polovico iz belih gub in gubic, kakor bi bil zavaroval s platnanim šatorom proti nevihti, ki se bliža.

Žena se vedno bolj razburja. Oči ji zasijejo, obraz zaripne, vrat se ji napne, vsa njena mladostna lepota se spremeni v nekaj nelepega, grdega.

Jože ve, kaj to pomeni, saj pozna vse predznake viharja, ki

William Bankhead (levo), vodja demokratske večine v kongresni zbornici, in predsednik zbornice Joseph Byrnes.

ga zna spretno premagati. Komaj zaznavno dvigne obe roki pod rjuho in že mu tičita kazalca v ušesih, ki ju krepko stiska.

Klara prične rečati.

Mož sliši samo posamezne pretrgane besede, slične kriku potaplajočega se človeka. Že se vsuje ploha besed o ženski, ki nima moža, ki je zapuščena in bedna, ki bi se je kamen usmilil, saj živi le navidezno z dedcem, ki lazi za drugimi in ki ljubi svojo beraško umetnost bolj kot svojo družino. Klara tarna in stiska k sebi otroka, ga miluje, da je siromaček brez očeta in se še ne zaveda svoje revščine in v jedrnatosti. Naposled ji prikteo debele solze.

Slikar se samo smehlja. Glasovi so vedno bolj nerazumljivi. Ker drži prste v ušesih, mu je, da leži pred odprtim oknom, kjer prši lahen dež, ki uspavajoče pošumeva, da mu je ugodno v toplem zatišju.

Žena se je razgovorila. Jezna skoči z ležišča, se ogrne, pograbi otroka in odhiti v kuhinjo.

Nevihita je končana.

Umetnik se hoče dvigniti, a že ga vrže nazaj, kajti vrata se odpro in na pragu stoji gospa Klara:

— Ne domišljaj si, da si res kak duševni velikan! Pravil si mi o tistem slikarju ... no, kako se že piše? ... E naj se piše kakor že hoče! Rekel si, da njegove slike niso bile sprejete na razstavo, toda da vse pokupijo ljudje in jih dobiš še v vaških znamenjih. On je večji kakor ti,

— Vidiš ga! Namestu, da bi mi bil odgovoril kakor je spodobno in prav, se mi pa že smeje! Vsi dedci ste enaki! se repenči užaljena žena.

Slikar pa sanja, da vila zginja, pritlikavci se pogrežajo v tla, nebo počrni in že jame prijetno grmeti.

Žena ga opazuje in postaja vedno bolj nataknjena:

— Le hahlaj se ti, nepridiprav! Ali meniš, da ne vem, kakšen si? Za mene nimaš prijaznega pogleda, ne dobre besede! A v gostilni? Ko sem te opazovala, sem se kar čudila tvoji zgovorposti in duhovitosti. Pa napram tisti natakarci Fani? Hm, navadna točalka je, a ti si bil z njo pretirano prijazen kakor kak zaljubljenec. Sram te bodi!

Jožetu je v sanjah nekam tesno pri sru. Padati prične. Vedno globlje se pogreza in mahoma se zdrami v postelji. Toda on ni samo slikar, v zakonu mora biti tudi teaterski človek, da znaš nastopati kakor je treba!

Zato ne odpre takoj oči, kajti podzvestno sluti nevarnost in le napol dvigne veke, kakor bi še vedno spal in sanjal sanje pravičnega. Takoj opazi skozi lahno tenčico svojo ženo, ki ga jezna gleda, pripravljena za napad. Slikar spozna, koliko bije ura, potuhne se, spet sklopi oči, globoko zahrope in se obrne na hrbet.

— Dedec ti! Človek se muči že na vse jutro. Otroka moram dojeti, premišljevali in preudarjati moram, kako bom shajala z gospodinjstvom, ker je vedno manjši zaslužek, a ti ležiš tu kot klada in se ne brigaš za ves svet! Moj bog, kako sem nesrečna!

Umetnik pošklji z desnim očesom proti ženi, ga spet urno zapre ter dvigne kakor v sanjah počasi rjuho pred oči, da laže opazuje nemoteno svojo boljso polovico iz belih gub in gubic, kakor bi bil zavaroval s platnanim šatorom proti nevihti, ki se bliža.

Žena se vedno bolj razburja. Oči ji zasijejo, obraz zaripne, vrat se ji napne, vsa njena mladostna lepota se spremeni v nekaj nelepega, grdega.

Jože ve, kaj to pomeni, saj pozna vse predznake viharja, ki

KNJIGE S. N. P. J.

Pri Prosveti oziroma Književni Matici SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in če katero želite naročiti, sedaj je čas zato.

The Native's Return \$2.00
Ameriški Slovenci, stane 5.00
Slovensko-Angliška Slovnica 2.00
Zajednici 1.75
Zakon Biogenije 1.50
Pater Malaventura v kabaretu 1.50
Jimmie Higgins 1.00
Hrbenica, igra25
Med brati, igra10

Denar in naročilo pošljite na naslov:

PROSVETA

2657 S. Lawndale Avenue,